

Jurisprudența obligatorie pentru aplicarea Codului de procedură civilă

- deciziile Curții Constituționale
- hotărârile prealabile ale Înaltei Curți de Casație și Justiție privind dezlegarea unor chestiuni de drept
  - recursurile în interesul legii

Ediție a 4-a, actualizată la data de
4 ianuarie 2021

Capitolul al II-lea. Hotărâri prealabile privind dezlegarea unor chestiuni de drept

I. Constatarea existenței sau inexistenței unui drept. Dreptul la încadrarea în grupe de muncă. Acțiune imprescriptibilă

CPC, art. 35
CPC 1865, art. 111
C. civ., art. 2502
C. muncii, art. 268 alin. (2)

Acțiunile în constatarea dreptului la încadrarea în grupe de muncă conform dispozițiilor Ordinului nr. 50/1990 pentru precizarea locurilor de muncă, activităților și categoriilor profesionale cu condiții deosebite care se încadrează în grupele I și II de muncă în vederea pensionării intră în categoria acțiunilor în constatare de drept comun și sunt imprescriptibile.

*I.C.C.J., compl. DCD civ., dec. nr. 13 din 16 mai 2016,
M. Of. nr. 862 din 28 octombrie 2016*

Notă. Ordinul nr. 50/1990 a fost abrogat prin Legea nr. 19/2000 privind sistemul public de pensii și alte drepturi de asigurări sociale, abrogată, la rândul său, prin Legea nr. 263/2010 privind sistemul unitar de pensii publice (M. Of. nr. 852 din 20 decembrie 2010). De la 1 septembrie 2021 va intra în vigoare o nouă lege în domeniu, Legea nr. 127/2019 privind sistemul public de pensii (M. Of. nr. 563 din 9 iulie 2019).

I. Titularii și obiectul sesizărilor

1. Prin încheierea de ședință din 8 octombrie 2015, pronunțată în dosarul nr. 13307/63/2014, Curtea de Apel Craiova, Secția I civilă, a dispus sesizarea Înaltei Curți de Casație și Justiție, în baza art. 519 CPC, în vederea pronunțării unei hotărâri prealabile cu privire la modul de interpretare și aplicare a dispozițiilor art. 268 alin. (2) CPC, raportat la dispozițiile Ordinului Ministerului Muncii și Ocrotirilor Sociale, Ministerului Sănătății și Comisiei Naționale pentru Protecția Muncii nr. 50/1990, art. 2502 C. civ., art. 35 CPC și dispozițiile din materia care reglementează nediscriminarea.

2. La aceeași dată a fost înregistrată sub nr. 4326/1/2015 sesizarea prin care Curtea de Apel Craiova, Secția I civilă, a solicitat, prin încheierea din data de 8 octombrie 2015, dată în dosarul nr. 10630/63/2014, pronunțarea unei hotărâri prealabile pentru dezlegarea aceleiași probleme de drept.

3. Constatând că încheierea din 8 octombrie 2015, pronunțată în dosarul nr. 13307/63/2014 și încheierea din 8 octombrie 2015, pronunțată în dosarul nr. 10630/63/2014, ambele ale Curții de Apel Craiova, au același obiect, Înalta Curte de Casație și Justiție a dispus conexarea dosarului nr. 4326/1/2015 la dosarul nr. 4324/1/2015.

II. Temeiul juridic al sesizărilor

4. Art. 519 CPC stipulează următoarele: „*Dacă, în cursul judecății, un complet de judecată al Înaltei Curți de Casație și Justiție, al curții de apel sau al tribunalului, investit cu soluționarea cauzei în ultimă instanță, constatând că o chestiune de drept, de a cărei lămurire depinde soluționarea pe fond a cauzei respective, este nouă și asupra acesteia Înalta Curte de Casație și Justiție nu a statuat și nici nu face obiectul unui recurs în interesul legii în curs de soluționare, va putea solicita Înaltei Curți de Casație și Justiție să pronunțe o hotărâre prin care să dea rezolvare de principiu chestiunii de drept cu care a fost sesizată*”.

III. Normele de drept intern care formează obiectul sesizării Înaltei Curți de Casație și Justiție cu privire la pronunțarea unei hotărâri prealabile

5. Art. 268 din Legea nr. 53/2003 – Codul muncii, republicată, cu modificările și completările ulterioare, denumită, în continuare Codul muncii, republicat

„(1) Cererile în vederea soluționării unui conflict de muncă pot fi formulate:

a) în termen de 30 de zile calendaristice de la data în care a fost comunicată decizia unilaterală a angajatorului referitoare la încheierea, executarea, modificarea, suspendarea sau încetarea contractului individual de muncă;

b) în termen de 30 de zile calendaristice de la data în care s-a comunicat decizia de sancționare disciplinară;

c) în termen de 3 ani de la data nașterii dreptului la acțiune, în situația în care obiectul conflictului individual de muncă constă în plata unor drepturi salariale neacordate sau a unor despăgubiri către salariat, precum și în cazul răspunderii patrimoniale a salariaților față de angajator;

d) pe toată durata existenței contractului, în cazul în care se solicită constatarea nulității unui contract individual sau colectiv de muncă ori a unor clauze ale acestuia;

e) în termen de 6 luni de la data nașterii dreptului la acțiune, în cazul neexecutării contractului colectiv de muncă ori a unor clauze ale acestuia.

(2) În toate situațiile, altele decât cele prevăzute la alin. (1), termenul este de 3 ani de la data nașterii dreptului”.

6. Art. 35 CPC

„Cel care are interes poate să ceară constatarea existenței sau inexistenței unui drept. Cererea nu poate fi primită dacă partea poate cere realizarea dreptului pe orice altă cale prevăzută de lege”.

7. Art. 111 CPC 1865

„Partea care are interes poate să facă cerere pentru constatarea existenței sau neexistenței unui drept. Cererea nu poate fi primită dacă partea poate cere realizarea dreptului”.

8. Art. 2502 C. civ.

„(1) Dreptul la acțiune este imprescriptibil în cazurile prevăzute de lege, precum și ori de câte ori, prin natura sau obiectul dreptului subiectiv ocrotit, exercițiul său nu poate fi limitat în timp.

(2) În afara cazurilor prevăzute la alin. (1), sunt imprescriptibile drepturile privitoare la:

1. acțiunea privind apărarea unui drept nepatrimonial, cu excepția cazului în care prin lege se dispune altfel;

2. acțiunea în constatarea existenței sau inexistenței unui drept;

3. acțiunea în constatarea nulității absolute a unui act juridic;

4. acțiunea în constatarea nulității absolute a certificatului de moștenitor, dacă obiectul său îl constituie fie stabilirea masei succesoriale, fie partajul succesoral, sub condiția acceptării moștenirii în termenul prevăzut de lege”.

9. Ordinul Ministerului Muncii și Ocrotirilor Sociale, Ministerului Sănătății și Comisiei Naționale pentru Protecția Muncii nr. 50/1990 pentru precizarea locurilor de muncă, activităților și categoriilor profesionale cu condiții deosebite care se încadrează în grupele I și II de muncă în vederea pensionării, denumit în continuare *Ordinul nr. 50/1990*.

IV. Expunerea succintă a proceselor

10. Prin Cererea înregistrată la data de 22 octombrie 2014, reclamanta A.C. a chemat în judecată pe pârâta SC E. SA, solicitând instanței să constate că activitatea desfășurată în cadrul unității în perioada 1 februarie 1975-1 aprilie 2001 se încadrează în grupa a II-a de muncă, conform Ordinului nr. 50/1990, și să oblige pârâta să îi elibereze adeverința în acest sens.

11. Tribunalul Dolj, prin sentința civilă nr. 2205 din 13 mai 2015, a admis excepția prescripției dreptului la acțiune și a respins acțiunea reclamantei, reținând că aceasta a fost angajata pârâtei începând cu data de 1 februarie 1975, până la data de 1 octombrie 2010, când i-a încetat contractul de muncă conform art. 55 lit. c) și art. 65 și urm. C. muncii, republicat. În ceea ce privește termenele de prescripție, Codul muncii, republicat, conține dispoziții derogatorii

de la dreptul comun, reglementând termene speciale în care pot fi promovate acțiunile în justiție. Pentru faptul că acțiunea reclamantei nu se încadrează în cele enumerate limitativ de alin. (1) al art. 268 C. muncii, republicat, devin incidente dispozițiile alin. (2) al aceluiași articol, care stabilesc regula generală cu privire la prescripție în materia conflictelor de muncă. Astfel, termenul de prescripție de 3 ani prevăzut pentru formularea acțiunii în justiție s-a împlinit cu mult înaintea promovării acțiunii.

12. Împotriva acestei sentințe a formulat apel reclamanta, calea de atac fiind înregistrată pe rolul Curții de Apel Craiova.

13. Prin cererea înregistrată la data de 22 iulie 2014 cu nr. 10630/63/2014, reclamantul B.I. a solicitat instanței să constate că activitatea desfășurată în perioada 5 august 1981-1 ianuarie 2002 se încadrează în grupa a II-a de muncă, conform Ordinului nr. 50/1990, și să oblige pârâta la eliberarea unei adeverințe în acest sens.

14. Tribunalul Dolj, prin sentința civilă nr. 2111 din 7 mai 2015, a admis excepția prescripției dreptului la acțiune în ceea ce privește capătul de cerere având ca obiect acțiunea în recunoașterea grupei de muncă și a respins cererea ca prescrisă, și, de asemenea, a respins cererea reclamantului având ca obiect eliberarea adeverinței, ca neîntemeiată. Dispozițiile referitoare la prescripție au caracter imperativ, ceea ce înseamnă că pot fi invocate oricând, de oricine și în orice stadiu procesual al judecării. Acțiunea formulată de către reclamant se încadrează în dispozițiile prevăzute de art. 268 alin. (2) C. muncii, republicat, în conformitate cu care termenul de prescripție este de 3 ani de la data nașterii dreptului.

15. Împotriva acestei sentințe a formulat apel reclamantul B.I., apelul fiind înregistrat pe rolul Curții de Apel Craiova.

V. Motivele de admisibilitate reținute de titularii sesizărilor

16. Instanțele de sesizare au constatat admisibilitatea sesizării, în conformitate cu prevederile art. 519 CPC, având în vedere că, de lămurirea modului de interpretare și aplicare a dispozițiilor art. 268 alin. (2) C. muncii, republicat, raportat la dispozițiile Ordinului nr. 50/1990, art. 2502 C. civ., art. 35 CPC și dispozițiile din materia care reglementează nondiscriminarea, depinde soluționarea litigiului.

Problema de drept enunțată este nouă, întrucât, prin consultarea jurisprudenței, s-a constatat că asupra acestei probleme Înalta Curte de Casație și Justiție nu a statuat și nici nu face obiectul unui recurs în interesul legii în curs de soluționare.

VI. Punctul de vedere al completelor de judecată

17. Cele două complete de judecată au reținut că acțiunea în constatare este cea acțiune prin care reclamantul solicită instanței doar să constate existența unui drept al său față de pârât ori, după caz, inexistența unui drept al pârâtului împotriva sa. Acțiunile în constatarea dreptului la încadrarea în grupe de muncă sunt supuse imprescriptibilității în temeiul dispozițiilor art. 35 CPC, art. 2502 C. civ., art. 111 CPC 1865, având în vedere următoarele considerente: Codul civil reglementează atât situațiile de imprescriptibilitate a dreptului la acțiune, cât și cazurile în care se instituie termene speciale de prescripție sau cazuri speciale în care intervine prescripția; art. 2502 C. civ. stabilește caracterul de excepție al imprescriptibilității dreptului la acțiune și reglementează cazurile concrete de imprescriptibilitate în materii în care protecția socială este necesară; sunt considerate ca având caracter imprescriptibil o serie de acțiuni în justiție, între care și acțiunea în constatarea existenței sau inexistenței unui drept.

VII. Punctul de vedere al părților cu privire la dezlegarea chestiunilor de drept

18. Reclamanta A.C. a considerat că excepția prescripției dreptului material la acțiune nu este întemeiată, având în vedere că termenul de prescripție curge de la data primirii răspunsului la cerere.

19. Reclamantul B.I. a apreciat că excepția prescripției dreptului material la acțiune în raport cu data introducerii acțiunii nu este întemeiată, având în vedere că termenul de prescripție curge de la data primirii răspunsului la cerere.

VIII. Jurisprudența instanțelor naționale în materie și punctul de vedere al Ministerului Public, Parchetul de pe lângă Înalta Curte de Casație și Justiție

20. La nivelul Înaltei Curți de Casație și Justiție nu a fost identificată jurisprudența relevantă pentru problema de drept aflată în examinare.

21. Verificând jurisprudența națională reținută de instanțele de trimitere, s-au constatat următoarele:

Curtea de Apel Alba Iulia, Secția conflicte de muncă și asigurări sociale, decizia civilă nr. 218/2014: *„Cum obiectul cererii îl constituie acordarea unei grupe de muncă pentru o perioadă lucrată în anumite condiții, nu poate fi vorba de inadmisibilitatea acțiunii, cu atât mai mult cu cât reclamanta nu urmărește dobândirea unor drepturi patrimoniale de la pârâtă, ci recunoașterea grupei de muncă. O atare acțiune în constatarea desfășurării activității în condiții de grupă de muncă, raportat la prevederile Ordinului nr. 50/1990, nu este nici inadmisibilă și nici supusă prescripției de 3 ani instituite de Decretul-lege nr. 167/1958, așa cum greșit reține instanța de fond”.*

Curtea de Apel Iași, Secția de conflicte de muncă și asigurări sociale, decizia civilă nr. 519 din 9 septembrie 2008: *„În absența unei dispoziții speciale care să reglementeze data la care se naște dreptul la acțiune, cum este de exemplu cea prevăzută de art. 283 alin. (1) lit. a) și b) C. muncii, care face trimitere la data comunicării deciziei, dreptul la acțiune se naște la data la care persoana interesată a cunoscut că dreptul subiectiv pretins a fost încălcat sau nerecunoscut. Dreptul la acțiune al recurentului-reclamant nu era prescris extinctiv, avându-se în vedere și dispozițiile art. 312 alin. (2) și (5) CPC și dispozițiile art. 81 din Legea nr. 168/1999 cu referire la Decizia în interesul legii nr. XXI din 12 iunie 2006 a Înaltei Curți de Casație și Justiție”.*

Curtea de Apel Ploiești, decizia civilă nr. 1783 din 16 noiembrie 2010: *„Acțiunea în constatare este acea acțiune prin care reclamantul solicită instanței să constate existența unui drept subiectiv al său față de pârât ori inexistența unui drept subiectiv al pârâtului împotriva sa, iar acțiunea în constatare este imprescriptibilă, deoarece reclamantul nu urmărește obligarea pârâtului la executarea vreunei prestații, ci doar ca instanța să constate existența sau inexistența unui drept subiectiv civil”.*

Curtea de Apel Suceava, Secția conflicte de muncă și asigurări sociale, decizia civilă nr. 332 din 8 februarie 2011: *„Ca urmare, cererea reclamantului nu reprezintă altceva decât o acțiune în constatare a dreptului său de a beneficia de încadrare în grupa I de muncă pentru activitatea desfășurată în perioada solicitată, acțiune care este imprescriptibilă, și nu o acțiune în constituire de drepturi cum s-a reținut de către prima instanță”.*

Curtea de Apel Craiova are practică oscilantă în această materie; decizia civilă nr. 2739 din 9 iunie 2015: *„Litigiul de față se încadrează în categoria conflictelor de muncă, definite la art. 266 C. muncii, stabilite potrivit prezentului cod; raportul juridic pe care se bazează cererea reclamantului formulată împotriva fostului angajator este, în mod evident, un raport juridic de muncă, el vizează executarea unui contract individual de muncă, deoarece încadrarea unei activități, unei funcții sau a unui loc de muncă în grupe de muncă nu ar putea avea loc niciodată în afara unui raport juridic de muncă; în cauza de față sunt aplicabile dispozițiile speciale privind jurisdicția muncii, care se aplică cu prioritate față de regulile generale din dreptul civil”; decizia civilă nr. 3228 din 6 iulie 2015 „fiind vorba de o acțiune în constatare, aceasta are un caracter imprescriptibil; dreptul de a sesiza sau intenta acțiunea în justiție, întrucât cu ajutorul lor nu se valorifică nicio pretenție împotriva cuiva, ci se solicită numai ca instanța să constate existența unui drept subiectiv civil al reclamantului împotriva pârâtului sau, după caz, inexistența unui drept subiectiv al pârâtului împotriva sa; or, existența sau inexistența unui drept ar putea, în principiu, să fie constatată oricând”.*

22. Ministerul Public, Parchetul de pe lângă Înalta Curte de Casație și Justiție, prin adresa nr. 45116 din 28 decembrie 2015, a comunicat că, la nivelul Secției judiciare, Serviciul judiciar civil, nu s-a verificat și nu se verifică practica judiciară în problema de drept care formează obiectul sesizărilor Curții de Apel Craiova, Secția I civilă.

IX. Raportul asupra chestiunilor de drept

23. Prin raportul întocmit în cauză, conform art. 520 alin. (8) CPC, s-a apreciat, referitor la admisibilitatea sesizării, că nu sunt îndeplinite cumulativ condițiile de admisibilitate pentru pronunțarea unei hotărâri prealabile de dezlegare a unor chestiuni de drept, iar pe fondul cauzei s-a considerat că acțiunile în constatarea dreptului la încadrarea în grupe de muncă, în raport cu dispozițiile Ordinului nr. 50/1990, sunt supuse regimului juridic de drept comun al acțiunilor în constatare și sunt imprescriptibile.

X. Înalta Curte de Casație și Justiție

X.1. Analiza condițiilor de admisibilitate în vederea pronunțării unei hotărâri prealabile

24. Din cuprinsul prevederilor art. 519 CPC se desprind condițiile de admisibilitate pentru declanșarea procedurii de sesizare în vederea pronunțării unei hotărâri prealabile, condiții care trebuie să fie întrunite în mod cumulativ; în doctrină, ele au fost identificate după cum urmează:

- existența unei cauze aflate în curs de judecată;
- instanța care sesizează Înalta Curte de Casație și Justiție să judece cauza în ultimă instanță;
- cauza care face obiectul judecății să se afle în competența legală a unui complet de judecată al Înaltei Curți de Casație și Justiție, al curții de apel sau al tribunalului investit să soluționeze cauza;
- soluționarea pe fond a cauzei în curs de judecată să depindă de chestiunea de drept a cărei lămurire se cere;
- chestiunea de drept a cărei lămurire se cere să fie nouă;
- chestiunea de drept nu a făcut obiectul statuării Înaltei Curți de Casație și Justiție și nu face obiectul unui recurs în interesul legii în curs de soluționare.

25. Primele trei condiții de admisibilitate sunt îndeplinite, întrucât Curtea de Apel Craiova este legal investită cu soluționarea, în ultimă instanță, a două apeluri în cauze ce au ca obiect constatarea dreptului la încadrarea în muncă în raport cu prevederile Ordinului nr. 50/1990.

26. Condiția de admisibilitate referitoare la caracterul esențial al chestiunii de drept de a cărei lămurire depinde soluționarea pe fond a cauzei este îndeplinită, deoarece sesizarea vizează a se lămuri modul de interpretare și aplicare a prevederilor art. 268 alin. (2) C. muncii, republicat, raportat la dispozițiile Ordinului nr. 50/1990, art. 2502 C. civ., art. 35 CPC și dispozițiile din materia care reglementează nediscriminarea. Se urmărește, așadar, a se clarifica dacă o acțiune de genul celei de mai sus se subscie întotdeauna, în mod necesar și exclusiv, jurisdicției muncii sau se impune a fi analizată ca orice altă acțiune în constatare, care este imprescriptibilă atât sub imperiul legii vechi (art. 111 CPC 1865), conform doctrinei și jurisprudenței, cât și sub imperiul legii noi, unde caracterul imprescriptibil al unei asemenea acțiuni este stabilit expres prin dispozițiile art. 2502 C. civ. și, respectiv, prin art. 35 CPC.

27. De asemenea, este îndeplinită și cerința noutății chestiunii de drept supuse interpretării care, potrivit art. 519 CPC, reprezintă o condiție distinctă de admisibilitate. Astfel, în doctrină, s-a exprimat opinia potrivit căreia sesizarea instanței supreme ar fi justificată sub aspectul îndeplinirii elementului de noutate atunci când problema de drept nu a mai fost analizată – în interpretarea unui act normativ mai vechi – ori decurge dintr-un act normativ intrat în vigoare recent sau relativ recent prin raportare la momentul sesizării. De asemenea, problema de drept poate fi considerată nouă prin faptul că nu a mai fost dedusă judecății anterior. Caracterul de noutate se pierde pe măsură ce chestiunea de drept a primit o dezlegare din partea instanțelor, în urma unei interpretări adecvate, concretizată într-o practică judiciară consacrată.

28. Examenul jurisprudențial efectuat a relevat că nu s-a cristalizat o jurisprudență unitară și constantă în legătură cu chestiunea de drept a cărei lămurire se solicită, situație care justifică interesul în formularea unei cereri pentru pronunțarea unei hotărâri prealabile în scopul prevenirii apariției unei practici neunitare, iar analiza deciziilor pronunțate oferă indicii referitoare la posibilitatea apariției unei practici neunitare din această perspectivă. Așa fiind, condiția noutății se verifică, devenind actuală cerința interpretării și aplicării normei de drept respective.

29. Textul art. 519 CPC mai prevede condiția ca Înalta Curte de Casație și Justiție să nu fi statuat asupra problemei de drept ce face obiectul sesizării pentru pronunțarea unei hotărâri

prealabile sau ca această problemă să nu facă obiectul unui recurs în interesul legii în curs de soluționare. În legătură cu chestiunea de drept adusă în dezbateri se reține că Înalta Curte de Casație și Justiție nu a dezlegat în mod generic, cu efecte *erga omnes*, problema care constituie obiect al sesizării. Prin urmare, se constată că sunt îndeplinite toate condițiile de admisibilitate privind declanșarea procedurii hotărârii prealabile.

X.2. Pe fondul cauzei, Înalta Curte de Casație și Justiție reține următoarele:

30. Prin sesizările formulate s-a solicitat pronunțarea unei hotărâri prin care să se dea o rezolvare de principiu unei chestiuni de drept punctuale, respectiv dacă acțiunile în constatarea dreptului la încadrarea în grupe de muncă în raport cu dispozițiile Ordinului nr. 50/1990 sunt supuse imprescriptibilității în temeiul dispozițiilor art. 35 CPC, art. 111 CPC 1865 și art. 2502 C. civ. sau se circumscriu sferei acțiunilor prescriptibile extinctiv în termen de trei ani, conform dispozițiilor art. 268 alin. (2) C. muncii, republicat.

31. Ca expresie a plenitudinii dreptului de acțiune în justiție pentru apărarea drepturilor, a libertăților și a intereselor legitime (art. 21 din Constituția României, respectiv art. 6 din Legea nr. 304/2004), respectiv a efectivității drepturilor procesuale ale părților, instanțele de sesizare au recunoscut, cu deplină evidență, că, și în materia reglementată de Codul muncii, procesul poate fi declanșat fie printr-o acțiune în constatare (cu condiția îndeplinirii condițiilor de admisibilitate), fie printr-o acțiune în realizare, fiecare dintre acestea cu amprenta specificității/particularităților raporturilor juridice de muncă.

32. Pentru calificarea acțiunii cu care instanțele de judecată au fost investite, respectiv, subsecvent, pentru stabilirea regimului juridic al acțiunii în constatare, trebuie avute în vedere dispozițiile art. 278 alin. (1) C. muncii, republicat – „*Dispozițiile prezentului cod se întregesc cu celelalte dispoziții cuprinse în legislația muncii și, în măsura în care nu sunt incompatibile cu specificul raporturilor de muncă prevăzute de prezentul cod, cu dispozițiile legislației civile*”, respectiv dispozițiile art. 2 CPC – „(1) *Dispozițiile prezentului cod constituie procedura de drept comun în materie civilă. (2) De asemenea, dispozițiile prezentului cod se aplică și în alte materii, în măsura în care legile care le reglementează nu cuprind dispoziții contrare*”.

33. În contextul unor dispoziții identice sau similare celor anterior enunțate, în doctrina de specialitate s-a consacrat ideea că dreptul civil „*dă împrumut*” normele sale altor ramuri de drept, când acestea nu au norme proprii pentru un caz ori aspect, ori, invers, alte ramuri de drept „*iau împrumut*” norme de la dreptul civil.

34. În ceea ce privește prima chestiune, cea a *calificării acțiunii*, instanțele de investire nu pot ignora dispozițiile art. 29 CPC – „*Acțiunea civilă este ansamblul mijloacelor procesuale prevăzute de lege pentru protecția dreptului subiectiv pretins de către una dintre părți sau a unei alte situații juridice, precum și pentru asigurarea apărării părților în proces*” – în raport cu care doctrina de specialitate a subliniat că acțiunea civilă este unitară prin structura ei, dar variată prin formele ei concrete de manifestare (acțiune în constatare, acțiune în realizare etc.). S-a susținut, astfel, că acțiunea civilă implică o varietate de forme, atunci când aceasta este subiectivizată, concretizată, individualizată.

35. În egală măsură, definițiile date în literatura de specialitate *acțiunii în constatare* – acțiunea prin care se urmărește să se constate existența sau inexistența unui drept; acțiunea care are ca scop consacrarea judecătorească a existenței dreptului reclamantului sau a inexistenței dreptului pârâtului, constatarea existenței sau inexistenței unui raport juridic concret – respectiv *acțiunii în realizare* – acțiunea prin care reclamantul urmărește obligarea adversarului la executarea unei obligații, acțiunea prin care cel ce își afirmă dreptul subiectiv sau interesul juridic protejat cere instanței obligarea pârâtului la respectarea acestuia, iar, dacă aceasta nu mai este posibilă, atunci să îl oblige la plata despăgubirilor pentru prejudiciul ce i-a fost cauzat – oferă argumente suficiente și elocvente instanțelor de investire pentru alăturarea acțiunii reclamantilor celor din prima categorie.

36. Pe de altă parte, modul de redactare a pretențiilor formulate prin cererile de chemare în judecată – *în concret*, reclamantii au solicitat să se constate că activitatea desfășurată în cadrul unității angajatoare într-o anumită perioadă determinată de timp se încadrează în grupa

a II-a de muncă, conform anexei nr. 2 la Ordinul nr. 50/1990 – se constituie într-un argument solid pentru o evidentă apartenență a acțiunilor, respectiv primei categorii de acțiuni.

37. Chiar și jurisprudența instanțelor de judecată (se are în vedere aici jurisprudența, aproape unitară, astfel cum aceasta a fost redată pe larg în paragrafele de început ale expunerii de față) a fost în sensul includerii acțiunii reclamanților în categoria acțiunilor în constatare.

38. Totodată, este important de subliniat că literatura de specialitate s-a exprimat în sensul că, pentru a individualiza o acțiune civilă, trebuie cercetate elementele sale structurale, și anume părțile, obiectul și cauza. În ceea ce privește obiectul acțiunii, s-a susținut că determinarea acestuia se află în strânsă corelație cu însăși natura juridică a acțiunii. Conceptul de obiect al acțiunii civile a fost astfel pus în relație cu pretenția concretă afirmată în justiție, cu ceea ce s-a pretins efectiv de către reclamant prin cererea dedusă judecătii – *constatarea existenței sau inexistenței unui drept*, plata unei sume de bani, predarea unui bun etc.

39. Fiind, așadar, vorba despre o acțiune în constatare, regimul juridic al acesteia este pe deplin reglementat de legislația civilă (ce reprezintă dreptul comun în materie și se aplică în toate cazurile) – Codul de procedură civilă, respectiv Codul civil – la care fac trimitere expresă dispozițiile art. 278 alin. (1) C. muncii, republicat, și nicidecum de dispozițiile art. 268 alin. (2) C. muncii, republicat.

40. În concret, aceasta înseamnă incidența dispozițiilor art. 35 CPC, cu titlul marginal „*Constatarea existenței sau inexistenței unui drept*”, conform căroră „*Cel care are interes poate să ceară constatarea existenței sau inexistenței unui drept. Cererea nu poate fi primită dacă partea poate cere realizarea dreptului pe orice altă cale prevăzută de lege*”. Este important de subliniat că textul de lege sus-citat preia întocmai conținutul art. 111 CPC 1865, cu singura diferență că teza a II-a a articolului a fost completată cu sintagma „*pe orice altă cale prevăzută de lege*”.

41. Dispozițiile de drept comun ale Codului civil – dispozițiile art. 2502 alin. (2) pct. 2 C. civ. – prescriu, în termeni expliți, *imprescriptibilitatea acțiunii în constatarea existenței sau inexistenței unui drept*.

42. În ceea ce privește dispozițiile art. 268 C. muncii, republicat, acestea, sub aspectul dedus judecătii – regimul juridic al acțiunii în constatare – nu specifică, prin niciunul din alineatele sale, normele generale (calitatea de drept comun a Codului de procedură civilă, respectiv a Codului civil).

43. Pentru a ajunge la această concluzie, relevante sunt dispozițiile art. 15 din Legea nr. 24/2000 privind normele de tehnică legislativă pentru elaborarea actelor normative^[1], cu modificările și completările ulterioare, care, în privința reglementărilor speciale și derogatorii, prescriu următoarele: „(1) *O reglementare din aceeași materie și de același nivel poate fi cuprinsă într-un alt act normativ, dacă are caracter special față de actul ce cuprinde reglementarea generală în materie*”, respectiv „(2) *Caracterul special al unei reglementări se determină în funcție de obiectul acesteia, circumstanțiat la anumite categorii de situații, și de specificul soluțiilor legislative pe care le instituie*”.

44. În literatura de specialitate s-a susținut că normele speciale sunt aplicabile numai într-o anumită materie, expres stabilită. Fiind derogatorii de la normele generale, ele sunt de strictă interpretare și, prin urmare, nu pot fi aplicate prin analogie. S-a susținut totodată că norma specială se aplică ori de câte ori este vorba de un caz ce intră sub incidența prevederilor sale; că legile speciale sunt acelea care prescriu reguli de urmat numai într-o materie determinată; reglementările cu caracter special au ca obiect relații sociale cu caracter special, iar acestea presupun subiecte cu calități speciale sau aflate în situații speciale; rațiunea elaborării normelor speciale este aceea de a reglementa aparte un grup restrâns de relații sociale din cadrul aceleiași categorii.

45. Așadar, pentru a putea susține cu deplin temei teza existenței unui concurs de legi (coexistența a două categorii de norme care guvernează aceeași materie și care, totodată, au putere de aplicare în același timp), trebuie împlinită condiția coexistenței dispozițiilor generale

[1] Republicată în M. Of. nr. 260 din 21 aprilie 2010.

(care se aplică în toate cazurile și în orice materie) cu dispozițiile speciale – dar numai în accepțiunea de reglementări speciale exprese, iar nu implicite, nu deduse prin interpretări arbitrare.

46. Dispozițiile art. 268 alin. (1) și (2) C. muncii, republicat, reglementează, sub anumite aspecte, regimul juridic al acțiunilor în realizare (nu și regimul juridic al acțiunilor în constatare), prin care persoanele interesate, în caz de nevoie, și-ar putea valorifica drepturile subiective prescriptibile extinctiv, principiul prescriptibilității drepturilor de creanță, indiferent de izvorul lor concret, actul juridic sau faptul juridic *stricto sensu*, neputând fi contestat.

47. Aceste dispoziții legale au, într-adevăr, caracter special, date fiind cazurile concrete avute în vedere, dar și specificitatea soluțiilor legislative instituite. Mai mult, legiuitorul a înțeles să deroge de la dreptul comun și în materie de prescripție, sub aspectul duratei termenelor de prescripție, al datei de la care acestea încep să curgă, al modului de calcul al acestora etc.

48. Cele două alineate ale art. 268 C. muncii, republicat, constituie, așadar, un tot unitar, o singură normă juridică, în primul alineat enumerându-se, doar exemplificativ și nu limitativ, cererile cele mai reprezentative în materia conflictelor de muncă (particularitățile raporturilor juridice de muncă, ale răspunderii ce poate fi antrenată, dând specificitate acțiunilor în realizare; acțiunea în plata de despăgubiri, acțiunea în constatarea nulității contractelor individuale de muncă sau a unor clauze ale acestora, contestarea încetării raporturilor de muncă, acțiunea în răspundere patrimonială etc.), iar, în cel de-al doilea alineat, legiuitorul, folosindu-se de formula cu caracter de generalitate „*În toate situațiile, altele decât cele prevăzute la alin. (1)*”, ilustrează caracterul exemplificativ al enumerării, dar și ideea, implicită, că legea, oricât de perfectă ar fi, nu ar putea să prevadă toate cazurile la care ar urma să se aplice, date fiind varietatea și complexitatea faptelor ce pot cădea sub incidența dispozițiilor sale.

49. Dacă s-ar accepta ideea că prin cel de-al doilea alineat al art. 268 C. muncii, republicat, legiuitorul ar fi intenționat să se refere la acțiunea în constatare, respectiv la un regim juridic distinct al acesteia față de cel de drept comun, ar însemna să se nesocotească exigențele dispozițiilor art. 15 din Legea nr. 24/2000 privind normele de tehnică legislativă pentru elaborarea actelor normative, republicată, cu modificările și completările ulterioare, și, în același timp, să se acorde câmp larg de acțiune arbitrarului în interpretarea normelor juridice.

50. În concluzie, în interpretarea și aplicarea dispozițiilor art. 35 CPC, art. 111 CPC 1865, art. 2502 C. civ., respectiv art. 268 alin. (2) C. muncii, republicat, acțiunile în constatarea dreptului la încadrarea în grupe de muncă conform dispozițiilor Ordinului nr. 50/1990 intră în categoria acțiunilor în constatare de drept comun și sunt imprescriptibile.

Pentru aceste considerente, în temeiul art. 521 cu referire la art. 519 CPC,

Înalta Curte de Casație și Justiție, în numele legii, decide:

Admite sesizările formulate de Curtea de Apel Craiova, Secția I civilă, în dosarele nr. 13307/63/2014 și 10630/63/2014 privind pronunțarea unei hotărâri prealabile și stabilește că:

În interpretarea și aplicarea dispozițiilor art. 35 CPC, art. 111 CPC 1865, art. 2502 C. civ., respectiv art. 268 alin. (2) C. muncii, republicat, acțiunile în constatarea dreptului la încadrarea în grupe de muncă conform dispozițiilor Ordinului nr. 50/1990 intră în categoria acțiunilor în constatare de drept comun și sunt imprescriptibile.

Obligatorie, potrivit dispozițiilor art. 521 alin. (3) CPC.

2. Constatarea existenței sau inexistenței unui drept. Raport de muncă și efectele acestuia. Contract de muncă neîncheiat în formă scrisă

CPC, art. 35

C. muncii, art. 16 alin. (1), art. 57 alin. (5) și (6)

Legea nr. 62/2011, art. 211 lit. b)

În ipoteza neîndeplinirii de către părți a obligației de încheiere a contractului individual de muncă în formă scrisă, persoana fizică ce a prestat muncă pentru și sub autoritatea celeilalte părți are deschisă calea acțiunii în constatarea raportului

de muncă și a efectelor acestuia și în situația în care respectivul raport de muncă a încetat anterior sesizării instanței.

*I.C.C.J., compl. DCD civ., dec. nr. 37 din 7 noiembrie 2016,
M. Of. nr. 114 din 10 februarie 2017*

I. Titularul și obiectul sesizării

1. Prin încheierea de ședință de la 21 iunie 2016, pronunțată în dosarul nr. 7726/99/2014, Curtea de Apel Iași, Secția litigiilor de muncă și asigurări sociale, a dispus sesizarea Înaltei Curți de Casație și Justiție, în baza art. 519 CPC, în vederea pronunțării unei hotărâri prealabile cu privire la admisibilitatea acțiunii în constatarea raportului de muncă și a efectelor acestuia pentru recunoașterea jurisdicțională a tuturor drepturilor legale derivând din desfășurarea raporturilor de muncă (raporturi încetate anterior sesizării instanței), pentru persoana fizică care a prestat muncă pentru și sub autoritatea celeilalte părți, în ipoteza neîndeplinirii de către părți a obligației de încheiere a contractului individual de muncă în formă scrisă.

2. Solicitarea de pronunțare a hotărârii prealabile a fost înregistrată pe rolul Înaltei Curți de Casație și Justiție la data de 29 iunie 2016 cu nr. 2461/1/2016.

II. Temeiul juridic al sesizării

3. Art. 519 CPC stipulează următoarele: „Dacă, în cursul judecății, un complet de judecată al Înaltei Curți de Casație și Justiție, al curții de apel sau al tribunalului, investit cu soluționarea cauzei în ultimă instanță, constatând că o chestiune de drept, de a cărei lămurire depinde soluționarea pe fond a cauzei respective, este nouă și asupra acesteia Înalta Curte de Casație și Justiție nu a statuat și nici nu face obiectul unui recurs în interesul legii în curs de soluționare, va putea solicita Înaltei Curți de Casație și Justiție să pronunțe o hotărâre prin care să dea rezolvare de principiu chestiunii de drept cu care a fost sesizată”.

III. Normele de drept intern care formează obiectul sesizării Înaltei Curți de Casație și Justiție cu privire la pronunțarea unei hotărâri prealabile

4. Legea nr. 53/2003 – Codul muncii, republicată, cu modificările ulterioare, denumită în continuare *Codul muncii*

„Art. 10. Contractul individual de muncă este contractul în temeiul căruia o persoană fizică, denumită *salariat*, se obligă să presteze munca pentru și sub autoritatea unui angajator, persoană fizică sau juridică, în schimbul unei remunerații denumite *salariu*”.

„Art. 16. (1) Contractul individual de muncă se încheie în baza consimțământului părților, în formă scrisă, în limba română. Obligația de încheiere a contractului individual de muncă în formă scrisă revine angajatorului. Forma scrisă este obligatorie pentru încheierea valabilă a contractului.

(2) Anterior începerii activității, contractul individual de muncă se înregistrează în registrul general de evidență a salariaților, care se transmite inspectoratului teritorial de muncă.

(3) Angajatorul este obligat ca, anterior începerii activității, să înmâneze salariatului un exemplar din contractul individual de muncă.

(4) Munca prestată în temeiul unui contract individual de muncă constituie vechime în muncă”.

„Art. 56. (1) Contractul individual de muncă existent încetează de drept: (...)

d) ca urmare a constatării nulității absolute a contractului individual de muncă, de la data la care nulitatea a fost constatată prin acordul părților sau prin hotărâre judecătorească definitivă”.

„Art. 57. (1) Nerespectarea oricăreia dintre condițiile legale necesare pentru încheierea valabilă a contractului individual de muncă atrage nulitatea acestuia.

(2) Constatarea nulității contractului individual de muncă produce efecte pentru viitor.

(3) Nulitatea contractului individual de muncă poate fi acoperită prin îndeplinirea ulterioară a condițiilor impuse de lege.

(4) În situația în care o clauză este afectată de nulitate, întrucât stabilește drepturi sau obligații pentru salariați, care contravin unor norme legale imperative sau contractelor colective de muncă aplicabile, aceasta este înlocuită de drept cu dispozițiile legale sau convenționale aplicabile, salariatul având dreptul la despăgubiri.

(5) Persoana care a prestat munca în temeiul unui contract individual de muncă nă are dreptul la remunerarea acesteia, corespunzător modului de îndeplinire a atribuțiilor de serviciu.

(6) Constatarea nulității și stabilirea, potrivit legii, a efectelor acesteia se pot face prin acordul părților.

(7) Dacă părțile nu se înțeleg, nulitatea se pronunță de către instanța judecătorească”.

5. Legea dialogului social nr. 62/2011^[1], cu modificările ulterioare, denumită în continuare *Legea nr. 62/2011*

„Art. 211. Cererile pot fi formulate de cei ale căror drepturi au fost încălcate după cum urmează: (...)

b) constatarea nulității unui contract individual de muncă poate fi cerută de părți pe întreaga perioadă în care contractul respectiv se aplică (...).”

6. Codul de procedură civilă

„Art. 35. Cel care are interes poate să ceară constatarea existenței sau inexistenței unui drept. Cererea nu poate fi primită dacă partea poate cere realizarea dreptului pe orice altă cale prevăzută de lege”.

7. Convenția europeană pentru apărarea drepturilor omului

„Art. 6. 1. Orice persoană are dreptul de a-i fi examinată cauza în mod echitabil, public și într-un termen rezonabil, de către un tribunal independent și imparțial, stabilit prin lege, care va hotărî fie asupra încălcării drepturilor și obligațiilor cu caracter civil, fie asupra temeiniciei oricărei acuzații în materie penală îndreptată împotriva sa (...).”

IV. Expunerea succintă a procesului

8. Prin sentința civilă nr. 1707/2015 din 10 iulie 2015, Tribunalul Iași, Secția I civilă, a admis acțiunea reclamantei, a constatat că raporturile de muncă derulate între părțile din prezenta cauză în perioada 15 august 2013 - 30 septembrie 2013 s-au desfășurat în baza unui contract individual de muncă cu normă întreagă (8 ore/zi), cu un salariu lunar brut de 800 lei și a obligat-o pe pârâtă să plătească reclamantei drepturile salariale cuvenite pentru perioada 15 august 2013 - 30 septembrie 2013, să vireze la bugetele specializate ale statului contribuțiile obligatorii aferente contractului individual de muncă al reclamantei pentru perioada 15 august 2013 - 30 septembrie 2013 și să plătească reclamantei o despăgubire egală cu indemnizația integrală de creștere a copilului în vârstă de până la 2 ani, stabilită cu luarea în considerare și a drepturilor salariale acordate prin hotărâre, precum și daune morale în cuantum de 3.500 euro, ce vor fi plătiți la cursul BNR la data plății efective.

9. În motivare s-a reținut că natura juridică a raporturilor dintre părțile prezentului dosar, rezultată din manifestarea exterioară a situației de fapt supuse analizei, este calificată ca fiind specifică raporturilor de muncă, cu toate consecințele juridice ce decurg din această situație, respectiv reținerea perioadei ca vechime în muncă și stagiul de cotizare prin obligarea pârâtei la plata contribuțiilor corespunzătoare la bugetele specializate ale statului.

Totodată, s-au constatat îndeplinite condițiile angajării răspunderii patrimoniale, respectiv fapta ilicită a angajatorului săvârșită în legătură cu munca salariatului, prejudiciul material cauzat patrimoniului salariatului, raportul de cauzalitate între fapta ilicită și prejudiciul și vinovăția angajatorului și au fost identificate anumite criterii raportate la situația de fapt reținută din probatoriul administrat, în raport de care s-a dispus obligarea pârâtei la plata unor daune morale.

10. Împotriva soluției adoptate de Tribunalul Iași a declarat apel pârâta, iar în cadrul soluționării apelului instanța de apel a dispus sesizarea Înaltei Curți de Casație și Justiție în vederea pronunțării unei hotărâri prealabile și suspendarea cauzei, în conformitate cu prevederile art. 520 alin. (2) CPC.

V. Motivele reținute de titularul sesizării care susțin admisibilitatea procedurii

11. Curtea de Apel Iași a constatat admisibilitatea sesizării, în conformitate cu prevederile art. 519 CPC, motivat de faptul că:

^[1] Republicată în M. Of. nr. 625 din 31 august 2012.